

Forfatter: Peter Erasmus Kristian Kålund, 1844-1919

Titel: Udrag fra BREV TIL: Magnusson, Arne FRA: Torfæus, Thormod (1690-10-02)

Citation: Peter Erasmus Kristian Kålund, 1844-1919: "Arne Magnussen - Brevveksling med Torfæus (Þormóður Torfason)", i *Arne Magnussen - Brevveksling med Torfæus (Þormóður Torfason)*, Nordisk Forlag, s. 74. Onlineudgave fra Danmarks Breve: <https://tekster.kb.dk/text/letters-001991698-000-shoot-idm140619131299248.pdf> (tilgået 19. juni 2024)

Anvendt udgave: Arne Magnussen - Brevveksling med Torfæus (Þormóður Torfason)

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

Hans goda schriffvelse aff 6. augusti med Jens Mortens. Slangerups Norsche kronicu heffi jeg nu a pessum dogum medtekid och þacha þad omak, þo eg siai echi mikid aff henne at læra. Þad vilda eg giarna vita, effter hveriu exemplari hon er utsett, og ef þad er til, því hon differerar i sumu, serdeilis er þad um Haralds harfagurs begraffvelse, sem hon seigir se sa store haugur nordann firir kirkiunne, sem enn nu kallast Kongshoyden, jeg meina þar megi liggia Gutormr, sonur Eiriks blodoxar edur annar k[onung]; hun selur og dauda Sancti Olufs til annum 1028, og adschilligt soddan. Vorm hefi jeg schriffad til og bedit hann vildi lata sinn son lesa Orcades i gegnum, því jeg veit hann hefur ongvar stundir. Jeg vona nu hvern dag brefa fra ydur, vexselen och Orkneyinga sögu og Biarnar Hytdæla kappu munud þer fengit hafa. Nu er at svara ydur fyrst uppa chronologiam, um epocham nativitatis regni et monarchiæ Haralds harfagurs, hvar um jeg i stæsta hast hripadis. 75nochud i brevvi capitains Michels. Enn um þetta gef eg þessa reglu. Þad kann ecki hafast aff skribentanna reikning, því þeir haffa echi neitt vitat þar aff; probatur, því ongum kemur saman vid annann, odrum eigi vid sig sialfa; exempla Theodricus monachus setur uphaff rikis hans, sem þer schriffid, 852, enn ef þer reiknid oll hans ar lil Sancti Olafs dauda, sem hann heldur annum 1029, þa verþa þad 175 ar; subtraherid þau, þau(!) verður uphaff rikis Haralds 854. Sæmundr frodi hefir allra þessa konga aratolu i numero 180; subtraherid þer hann af fatali Sanct Olufs ari, sem er vist 1030 (jeg tek þad ar, því þad er ufeilbart), kemur Haraldr til regeringar 850, fædis 840. Compendium Chronicorum (sem jeg kalla Fagrschinnu) gengur því næst i þeim 122 arum, sem þad seger lidid hafi fra dauda Haraldz harfagra til rikis Haraldz hardrada, sem byriadist a° 1046; subtrahend þau 122 aar her aff, vill Haraldur hafa daid 924; takid þar hans 73 regeringar aar, kemur hann til rikis 851, fædist 841. Oddr munchur med sin 148 ar fra uphafi rikis Haraldar thil & 996¹, sem hann vill Olafur Tryggvason reysti ut, giorer uphaff rikis Haralds annum 848, fædingar ar 838. Jeg vil halda Theodrico monacho til goda, þo hann leti sig her uti informera aff islendschum och hrosar þeim firir þeirra speki, ur því þeir kendu honum echi, hvad sa kongr het, sem uppfæddi Hakon Adalsteins fostra i Englandi, sem hann kallar Hallstanum, eda neitt meir um þau umstandugheit, því hefdi hann sed efftir synchronismum hans, sem kom til regeringar a° 925 och hafdi Hakon hia ser, thil hann var 15 ar, og sendi hann til Noregs a odru ari effter sins fodurs dauda, þa hefdi hann vel set, at þetta kunni eche at standast, enn Adalsteins fostra nafn og Saxonis testimonium, þo eigi væri annad til, utvisa synchronismum. Þad eina argument subverlerar alla þessa kalla, qvantumvis magna nomina, sva er þad bevisat, at þessir hafa echart vitat um Haralds aldur. Nu kemur Ari prestur hinn frodi; honum kemur echi heldur saman vid sig sialfan. Hann segir i uphafi, at Island hafi bygst i þann tid, er lvar, son Ragnars lodbrok, let drepa Edmund hinn helga kong, enn þad hafvi verit anno 870, þa er Haraldur hinn harfagri var 16 velra. Þa vildi Haraldur vera fæddur anno 854, kom til regeringar anno 864, og þetta er um fyrsta ferd Ingolfs til Islandz, og því fylgir Landnama ogs. 76Arngrimr. Nu seger hann, i Hrafne logsogumanne, at hann hafi daid 60 arum effter pining hins heilaga Edmundar, þad er anno 930, enn Haraldur harfagri hafi daid einu eda tveimur arum þar efftir, enn hafi rikt i 70 ar oc lifad 80. Ef þer subtraherid þa aff 931 eda 932, þa vill uphafs ar regeringar Haralds verda annat hvort 862 eda 861, nativitatis 852 eda 851; so schilur hann a vid sig sialfann um tvo eda þriu ar. Sa computator, sem stendur i Haralds harfagurs sögu i Flateyriabok, setur aratolu fra uphafi rikis Haralds harfagra (jeg tek burt Halfdanar svarta ar) til enda rikis Olafs Tryggvasonar, annum sc. 1000, 137 ar; þau subtraherud fra þusund lata Harald hafa komid til regeringar anno 863, fæddan 853. Landnama cap. 6 seger anno secundo effter Hafursfiardar orrosto, sc. 13. imperii Haraldz; þa vill hann hafa komid til regeringar anno 861, setid kyrr fyrsta ar, ellegar (sem þer vilid echi heyra, enn munud þo verda) debellerat finitimos reges, adur enn hann giordi votum, og reiknast sva þau tiu ar fra þeim tima til Hafursfiardar orrosto anno 872; enn schal þad consenterst, verður Haraldur grafeldur at vera drepinn anno 977. Nu er nog omak til at vera jafnær. Þer vilid nu af ollu þessu giora ydur sialfum computationem, alleinasta til at conservera traditionem um Islands bygd, at Ingolfur hafi besied þad a sietta ari rikis Haraldz, sem verður efftir ydar calculo 868, och tek[it] til at byggia þad a prettanda ari rikis hans, enn þad vill verda effter ydar hypothesi (sem setid hann til kongs 862) annus 875¹, og þridi effter Hafursfiardar orrosto, enn eche annar, og þad er þad fyrsta incommodum; þat annat, at þer gefid regering Hakonar jarls 19 ar, qvod caret autoritate, at jeg echi tali um annat, at jeg eche tali um þau 13 ar, sem Compendia segia hafi lipid fra dauda Har. grafeldz, til Otto kristnadi Danmörk, þar sem Har[aldr] grafeldr schal vera drepinn anno 976, því þau verda þa 12. Þo dæmum vid badir eche so liett um þeirra autoritatem i morgu. Sva concludera jeg, at efftir ongu þessu kunnum væri al fa vist ar, nær Haraldr er fæddur; gief þar fyrir adra reglu: Haraldz vitæ regiminis el monarchiæ exordia verda at takast ex hypothesibus, hypotheses ut af stordindum, sem sig hafa til dregit; þær tek jeg tvær um Islandz bygd, drap Edmundar og Hafursfiardar orrosto. Ari segir þa Ingolfur for fyrst til Islandz, þas. 77var Edmundr drepinn, þad kunne Ingolfur sialfur at vita oc vera komid fra honum, enn annum hefur hann gleimt; Ari hefur og eigi vitad meir af honum enn hann hefur lesid, og haldit hann annum 870, enn hvart sem þad er sa annus eda annar, þa stendur þad fast, at a því sama ari for Ingolfur fyrst thil Islands. Adrir schrifu hann 866; ef so væri, og hann væri imperii Haralds sietti, þa stædi Landnama sig, því siö ar þar effter væri 874, enn sidan þad er sched 20. 9br. die dominica, mun þad innfalla in annum 869, því þo Ingolfur hafi þa verid kominn til Islands um liaustit, þa spurdi hann þad, þegar hann kom afftur, at þad hafi sched, medann hann var a Islandi; því er þetta Ingolfs retta ar. Faum arum þar efftir, segir Ari, for Ingolfur at byggia Island; allir segia þat væri tveim arum effter Hafursfiardar orrosto, sio ar kunna eigi at reiknast fa. Til at vita Hafursfiardar orrosto tek eg þessa hypothesin: anno 869, þa Ingolfur for til Islandz, sagdi Ari Haraldur hefdi 16 vetra; Sæmundur honum synchronus og sva mikid meiri, at hann hefur censurerat um hans schriff, leggur III ar bædi til hans lifs oc regeringar; þad kunni hann vel hafa utspurt; nu legg eg þau her til, þa hefir hann verit 19 vetra anno 869, þa vill hann verda fæddur anno 850, kom til regeringar 860. Nu segia bædi

Chronicurnar og Flateyjar bok, at hann vann alt það, sem deficeradi, fyrr enn hann bad Gidu, það er með fullum ordum, og Compendium setur það tveggja ára tíð, og segir stad og dag, nær votum var gjört á Hadalandi, þá hann var 12 ára gamall; nú er það nóg, og þó luckulegt tveggja ára verk at vinna þetta; þá scheidu votum ári 863, og þá fór hann yfir Dofra flail. Nú var hann X ár at vinna Noreg, þá stendur Hafursfiardar orrosta á 872. Snorri segir har hans hafi echi verid klifft eða scliorit í tíu ár, þá Raugvaldur schar það; þar af sest, at frá því hann gerdi votum lídu X ár, því til forna schar hann það. Eigla er alleina, sem segir hann hafi heitstreingt, þá hann tok arf eftir födur sinn, og hafi þá farið at stríða uppá næstu konga og unnid Upplond, enn sa author hefur meint, það hafi verid erfi heit, og veit eigi neitt um Gidu; enn hann ætla jeg at bidia at cedera Snorra og ollum þeim, sem confirmera hans sögn. Nú slær aldri feil, at íslendschir hafa vitad, nær Ingolfur fór at byggja Ísland eftir Hafursfiardar orrosta, at þat var tveim vetrum, á 874; þessu er Snorri samþychr. So kann jeg echi betur at demonstrera epocham vitæ imperii et monarchiæ Haraldzs. 78eda Íslandz byggingar enn af þessum fundamentum: 1°. At Ingolfur fór til Íslandz, þá Edmundur var drepinn; vissi þá alldr ára og ríkis Haraldz. 2°. Vissi hvað lengi hann bardist til ríkis. 3°. Hvað gamall hann varð, þó hann vissi eigi ára calculationem. 4°. Vissi nær hann fór til Íslandz eftir Hafursfiardar bardaga. Nú er þessu í mot Landnama cap. 4, sem segir strax eftir fall Hersteins hafi Ingolfur og Hiorleifur forliagt sig með þá fedga Atla jarl og Hastein og sidan buid schip og farið at leita Íslands. Í allri supputatione kemur ochur saman, því þer latid Harald hafa komid til regeringar ári 862, og þar frá reikni þer hans X ár; jeg læt hann hafa unnid Upplond frá á 860 til 862 og reikna sva min X ár þar frá sva sem þer, enn yður hefir yfirsíest þat, at þer takid arinn, eftir sem Chronicurnar telja þau, enn gefid eigi ág eftir, at þær gleima eins ars reikninge, enn segja þó badar, at hann hafi verid 4 vetrur í Þrandheimi, fyrr enn hann dro í Víkina. Þá er annað hvort þau gesta í Þrandheimi, og til þess Hrollaugr gjordist jarl, tveggja ára verk og eigi distingverad, ellegar Eigla og henni samhliodandi Flateyjar bok hafa rettara enn Chronicurnar, því þær segja, at þegar hann hafdi dispenserat Fyrða fylki, fór hann til Sogns, og þadan til Þrandheims og sat þar um vetrinn; það haust kom Þorolfur Kveldulfsson og Bardur haleischi til hans, oc þar hófum vær þann fyrða vetrur. So hefur hann þann fimta, sem hann var í Víkine, sem er ári 866, eche, sem þer setid, fimti fall Atla jarls. Jeg hefi seqverat Chronicurnar, læt hann hafa farið or Fiordum í Víkina, enn reikna þó fiogur ár veru hans í Þrandh. og held fyrstu ars gesta vera odigererud og hefi deducerat þau í tvo ár, enn það mun jeg corrigera eftir Eiglu og Flateyjar bok, sem syna oss það ár og þess gesta. Nú ef Atli jarl var drepinn 866 og Ingolfur fór til Íslandz at honum lífanda, þá vill það eigi hafa sked á 869, þá Edmundur var drepinn; enn væri Edmundur drepinn, sem Bromton segr margir haldi, 866, þá salveradist oll þænomena, sem astronomi segja. Enn það verður eigi, því 12. cal. decembr., sem er 20. 9br., er hann sleiginn die dominica, enn það fellur inn á ári 869, þá er Dominicalis B. Vill þá Ingolfur hafa farið at finna Ísland þremur árum eftir dauda Atla jarls; þann nodum kann jeg echi at solvera, enn meina, at su præparatio til at leita landsins hafi varat í þriu ár. Nú hafi þer minna meining um Íslandz bygd, læt mig gjarnan leidretta, ef þetri argument fæ, eða þers. 79nochur stadar kunnid at finna vissara ár um drap Edmundar. Ellegar hafi þer í sumum stodum errerat í calculatione authorum, sem þer citerit, því þer segit Eiríkr blóðox haffi eftir Sæmundar calculo regerad tvo ár, enn hann reiknar honum fimm, so er visann »Tok Eiríkur við jofurs nafni blóðox bratt, sem buendur vildu, var vígfímur vetrur at lande Eiríkur allz einn oc flora«, enn það setur ongva tíð. So er nú minn calculus: